

การผลิตไม้ตีฆ้องมอญ กรณีศึกษาครูชลอ ใจชื่น
THE PRODUCTION OF KONG-MORN STICK IN STUDY OF PROFESSOR
CHALOR CHAICHUEAN

ศุภณัฐ นุตมากุล¹
Supanut Nutmakul¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ คือ เพื่อศึกษากระบวนการผลิตไม้ตีฆ้องมอญกรณีศึกษาครูชลอ ใจชื่น เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ขอบเขตในการวิจัย เพื่อมุ่งเน้นกระบวนการขั้นตอนทำไม้ตีฆ้องมอญตาม แนวทางของ ครูชลอ ใจชื่น เท่านั้น ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 1. ศึกษาแนวคิดเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. ศึกษาจากครูชลอ ใจชื่น 3. เก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม 4. นำข้อมูลมาวิเคราะห์ผล 5. สรุปผลการวิจัย อีกทั้งยังมีการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ จำนวน 6 ท่าน

ผลจากการศึกษาพบว่า ครูชลอ ใจชื่น ปัจจุบันอายุ 87 ปี มีประสบการณ์การทำไม้ตี และการซ่อมบำรุงเครื่องดนตรีมานานกว่า 60 ปี ด้วยการศึกษจากฝีมือชั้นครูหลายท่าน เช่น ครูพริ้งดนตรีรส หม่อมหลวงสุรศักดิ์ สวัสดิกุล ครูสอน วงฆ้อง ครูเทียบ คงลายทอง เป็นต้น การทำไม้ตีฆ้องมอญส่วนใหญ่นิยมใช้ คือ ไม้สัก ไม้ชิงชัน เนื่องจากคุณภาพเรื่องของน้ำหนัก และความทนทาน แต่ไม้ที่ผู้วิจัยเลือกนั้นคือไม้แก้ว อีกทั้งยังมีด้ายดิบ ผ้ายดิบ และแป้งเปียกที่เป็นส่วนสำคัญทางด้านคุณภาพเสียง โดยสามารถจำแนกขั้นตอนได้ 8 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การเลือกไม้ ขั้นที่ 2 นำปากกามาขีดตรงกึ่งกลางของท่อนไม้ ขั้นที่ 3 เลื่อยท่อนไม้ตามรอยปากกา ขั้นที่ 4 ถากไม้ให้ได้ทรงยาว และมีศูนย์เป็นทรงสี่เหลี่ยม ขั้นที่ 5 นำไปกลึงให้ได้ทรง ขั้นที่ 6 พันด้ายดิบให้เต็มบริเวณส่วนที่ตี ขั้นที่ 7 นำผ้ายดิบมาตัดให้ได้ตามความยาวที่กำหนดไว้ หลังจากพันผ้าเสร็จให้นำมาคลึง ขั้นที่ 8 เก็บรายละเอียดทั้งหมดให้เรียบร้อยสมบูรณ์

คำสำคัญ: การผลิต, ไม้ตีฆ้องมอญ, ครูชลอ ใจชื่น

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี supanut.n@lawasri.tru.ac.th

¹ Lectures in Music Education, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University, supanut.n@lawasri.tru.ac.th
Receive 01/12/64, Revise 17/02/65, Accept 23/02/65

Abstract

The objectives of the study was to explore the production of processing Kong-Morn Stick according to the guidelines of Professor Chalor Chaichuean in term of a qualitative research. Procedures for conducting the research 1. Study relevant information from relevant documents, textbooks and research. 2. Learning and interviewing from Professor Chalor Chaichuean. 3. Participant observation 4. Using the obtained data to analyze the results 5. Conclusion There are also quality checks from qualified persons 6 experts.

The studying showed that to Professor Chalor Chaichuean. The 87-year-old has batmaking experience and Musical instrument maintenance for more than 60 years with the education of many teachers, such as Ms. Pring Dontreros, M.L. Surak Sawasdikul, Sorn Wongkong, Teab Kongraitong, etc. To make a Kong-Morn stick, it is necessary to choose a hardwood or curd. The most popular used is teak, rosewood, due to the quality of the weight and resistance to hitting while performing. But the wood chosen by the researcher is Andaman Satinwood that has the characteristics of having a suitable weight, beautiful white color and easy to find. And it also has a yarn and special glue which are the important factors that effects to the quality of the sound. The steps to do are 1. Choosing the wood (Focusing on dryness of wood) 2. Use the pen to make a half line 3. cut in to a half by saw 4. Cut into a long shape and has a center as a square. 5. Turn it into a shape according to the prepared form. 6. Wrap the wood with yarn on the hitting space. 7. Take the calico and cut it to the specified length. Then spread the special glue and wrap it over the yarn. After wrapping the fabric, bring it to the same as the process of rolling the yarn. 8. Keep all details intact.

Keywords: The production of processing, Kong-Morn stick, Professor Chalor Chaichuean

ความเป็นมา และความสำคัญ

ระเบียบวัฒนธรรมการผลิตฆ้องมอญที่เห็นกันอยู่ทุกวันนี้ โดยสรุป ประกอบด้วย ฆ้องมอญ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ปี่มอญ ตะโพนมอญ เปิงมางคอก โหม่งชุด 3 ใบ ฉิ่ง และเครื่องประกอบจังหวะอื่น ๆ การประสมวงฆ้องมอญ มีทั้งขนาดเล็กอย่างฆ้องเครื่องห้า ขนาดกลางอย่างฆ้องเครื่องคู่ และขนาดใหญ่อย่างฆ้องเครื่องใหญ่ ซึ่งเห็นได้ชัดว่า ขนาดของวงนั้นจัดตามแบบของวงฆ้องมอญไทยทุกประการ (อานันท์ นาคคง, 2539)

ปีพาทย์มอญในปัจจุบันเป็นวงที่ใช้กันแต่ในงานอวมงคล ซึ่งในอดีตไม่ได้ใช้เพียงแต่ในงานอวมงคลอย่างเดียวเท่านั้น สาเหตุที่ปีพาทย์มอญดูเหมือนจะใช้ในงานอวมงคลก็ในสมัยที่สมเด็จพระเทพสิรินทราบรมราชชนนี ทรงสิ้นพระชนม์นั้น ด้วยท่านมีเชื้อสายเป็นมอญ จึงมีการนำเอาปีพาทย์มอญไปประกอบในงาน จากนั้นคนเลยเข้าใจว่าปีพาทย์มอญจะต้องบรรเลงอยู่ในงานศพ หรืองานอวมงคลเท่านั้น แต่อันที่จริงแล้วชาวมอญใช้ปีพาทย์มอญทั้งในงานมงคล และงานอวมงคล

“ห้องมอญ” เป็นห้องวงตั้งโค้งขึ้นไปทั้งสองข้าง ไม่วางราบไปกับพื้นเหมือนห้องไทย ร้านห้องมอญมักประดิษฐ์แต่งกันอย่างสวยงาม เช่น แกะสลักเป็นลวดลายปิดทองประดับกระจก วงห้องมอญของกองการสังคีต กรมศิลปากร ทางหัวโค้งด้านซ้ายของคนตี แกะไว้เป็นรูปตัวกษัตริย์ เรียกกันว่า หน้าพระ และทางโค้งด้านขวาของผู้ตี ทำเป็นพู่ปลายหางของกษัตริย์ ตอนกลางโค้งแกะเป็นกระหนกใบเทศปิดทองประดับกระจก มีเท้ารองตรงกลางโค้งอย่างเท้าระนาดเอก และแกะรูปกษัตริย์ตัวเล็กอัดไว้ตรงขาขวาของกษัตริย์ตัวใหญ่ ทางซ้ายมือรูปหนึ่งกับทางขวามืออีกรูปหนึ่ง ห้องมอญวงหนึ่ง ๆ มีจำนวน 15 ลูก สำหรับใช้บรรเลงในวงปีพาทย์รามัญ หรือ ปีพาทย์มอญ วงห้องมอญนั้นต่อมาเมื่อได้สร้างวงห้องไทยขึ้นเป็น 2 ขนาด คือ ห้องวงใหญ่ และห้องวงเล็ก แล้วก็ให้มีผู้คิดสร้างวงห้องมอญขึ้นเป็น 2 ขนาดเหมือนกัน คือมีทั้งวงใหญ่ และวงเล็ก นักตำนานบางท่านสันนิษฐานว่า ห้องวงของไทยได้แบบอย่างมาจากมอญ โดยประดิษฐ์ร้านห้องให้วางราบกับพื้น เพื่อสะดวกในการบรรเลงของนักดนตรีที่เป็นหญิง แต่ข้อสันนิษฐานนี้ดูเหมือนจะยังไม่เป็นที่รับรองกันทั่วไป (ธนิต อยู่โพธิ์, 2530)

บทบาทหน้าที่ของห้องมอญ คือการดำเนินทำนองหลัก ขึ้นเพลงสำหรับวงปีพาทย์มอญสามารถบรรเลงเพลงเดี่ยวได้เหมือนห้องวงใหญ่ แต่บางเพลงอาจมีการลดเสียงลงเพื่อสะดวกต่อการบรรเลงเพลงนั้น ๆ ห้องมอญนั้นมีเอกลักษณ์สำคัญคือ มีลูกหลุม มีไม้กัณฑ์แทนขอเกี่ยวในห้องวงใหญ่ (ห้องไทย) ลูกทวนของห้องมอญเป็นเสียง ซอล (ซ) และการเรียงเสียงจะต่างจากห้องไทย คือ ซ ล ต ร ม ซ ล ท ด ร ม ฟ ซ ล ท (มี 15 ลูก 15 เสียง) ส่วนห้องไทย ลูกทวนจะเป็นเสียง มี (ม) การเรียงเสียงคือ ม ฟ ซ ล ท ต ร ม ฟ ซ ล ท ด ร ม ฟ (มี 16 ลูก 16 เสียง) ซึ่งเสียงที่ไม่ได้เรียงตามแบบสามัญของห้องมอญ (เสียงที่หายไป) หมายถึงลูกหลุม ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ส่วนประกอบของห้องมอญ ได้แก่ ร้านห้อง ลูกห้อง ไม้ขัด (ไม้ตะเกียบเล็ก ๆ) หน้าผูกลูกห้อง ฐาน หน้าพระ หางกษัตริย์ ลูกแก้ว หู หวาย ลูกมะหวด และไม้ตีห้องมอญ

“ไม้ตีห้องมอญ” เป็นไม้ตีห้องที่มีลักษณะตรง ทรงกลม เหมือนท่อนไม้ 2 ท่อน อยู่คู่กันตรงหัวไม้ตีห้องมอญ จะมีผ้าเป็นสี ๆ ปิดอยู่ ส่วนหัวถึงกลางท่อนไม้ จะเป็นการพันผ้าปิดเพื่อให้เกิดความนุ่มนวลของเสียงมากขึ้น ไม่ให้เสียงนั้นดังจนเกินไป หรือเหมือนเสียงท่อนไม้ตีกับโหม่ง ส่วนที่จับจะเป็นทรงเว้าให้เกิดความถนัดในการจับไม้ตี และส่วนปลายสุดท้าย จะเป็นการแกะสลักให้กลายเป็นลูกแก้วปลายแหลม หรือแล้วแต่แบบที่ผู้ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมา (ธีรศักดิ์ ชุ่มชูชาติ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 1 สิงหาคม 2564)

ครูชลอ ใจชื่น เกิดวันที่ 3 กรกฎาคม 2478 ปัจจุบันอายุ 87 ปี ได้เรียนปีพาทย์จากครูพริ้งดนตรีรส จากนั้นก็ได้มาเรียนปีพาทย์ที่บ้านบางลำพู ซึ่งครูท่านเป็นคนห้องวงใหญ่ และท่านยังมีความสามารถในการทำไม้ตีเครื่องดนตรีไทยทุกชนิด อาทิเช่น ไม้ระนาดเอก (ไม้ฉวม) ไม้ตีห้องวงใหญ่ (ไม้หนัง) ไม้ตีห้องมอญ และไม้ตีดกลองแขก เป็นต้น จนเป็นที่ยอมรับในวงการนักดนตรีไทย แต่ครูท่านไม่เคยไปเรียนวิชาการทำไม้ตีจากที่ใด ครูท่านทำเป็นเพราะครูพักลักจำ จากการที่ได้แก่

ไม้ตีชนิดต่าง ๆ และทดลองทำตามขั้นตอนที่ครูท่านเข้าใจ ผลงานด้านการผลิตไม้ฆ้องไทยที่ทำให้บุคคลในวงการปี่พาทย์ยอมรับในฝีมือของครูนั้น เช่น สร้างไม้ฆ้องไทยให้กับเด็กนักเรียนโรงเรียนเทพศิรินทร์ เมื่อปี พ.ศ.2550 สร้างไม้ฆ้องให้กับมหาวิทยาลัยพัฒนศิลป์กรมศิลปากร เมื่อปี พ.ศ. 2550 สร้างไม้ตีคกลงแขกให้กับนักดนตรีไทยประเภทเครื่องหนังที่มีฝีมือ และมีชื่อเสียงในวงการปี่พาทย์ ได้แก่ ร.ต.อนันต์ ดุริยพันธุ์ จ.ส.อ.อำนาจ รุ่งเรือง และจ.ส.อ.บรรเลง ชิตท้วม ตั้งแต่สมัยที่มีการจัดประชันเมื่อ 30 กว่าปีที่แล้ว

ภาพที่ 1 ครูชลอ ใจชื่น
ที่มา: ผู้วิจัย

“...ไม้ตีที่ดูเป็นตัวอย่างนั้น ก็เป็นไม้ของครูผู้ใหญ่ เช่น ไม้ตีระนาดเอก (ไม้ نرم) ของ ครูพริ้ง ดนตรีรส ไม้ตีฆ้องวงใหญ่ (ไม้หนัง) ของครูสอน วงฆ้อง และไม้ตีฆ้องมอญ ของ ม.ล.สุรศักดิ์ สวัสดิ์กุล ณ อยุธยา (หม่อมตู่) นั้นแหละคือตัวอย่างที่ดี...” (ชลอ ใจชื่น, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 กรกฎาคม 2564)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการผลิตไม้ตีฆ้องมอญ กรณีศึกษาครูชลอ ใจชื่น

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาค้นคว้านี้มุ่งเน้นกระบวนการขั้นตอนผลิตไม้ตีฆ้องมอญตามแนวทางของ ครูชลอ ใจชื่น ซึ่งครอบคลุมเรื่องการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของไม้ตีฆ้องมอญ การเตรียมอุปกรณ์ ขั้นตอนการทำไม้ตีฆ้องมอญ วิธีการเลือกชนิดไม้ที่นำมาทำไม้ตีฆ้องมอญ และวิธีเก็บรักษาดูแลไม้ตีฆ้องมอญ เท่านั้น

วิธีการดำเนินการ

การทำวิจัยเรื่องกระบวนการผลิตไม้ตีฆ้องมอญ ตามแนวทางครูชลอ ใจชื่น ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการทำไม้ตีฆ้องมอญ ของครูชลอ ใจชื่น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาเพื่อทราบถึงกระบวนการผลิตไม้ตีฆ้องมอญตามแนวทางครูชโล ใจชื่น โดยผู้วิจัยทำการศึกษาจากเอกสาร (documentary research) โดยการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ

2. ผู้วิจัยทำการสร้างเครื่องมือในการวิจัยทั้งหมด 3 ส่วน ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ 2) แบบสังเกต 3) แบบประเมินคุณภาพ โดยมีการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านเป็นผู้ตรวจสอบ ความถูกต้อง จากนั้นจึงนำคะแนนที่ได้มาคำนวณ ดังนี้

การตรวจสอบความตรงเนื้อหา (IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาคือ

เห็นว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน	+ 1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	0
เห็นว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน	- 1

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คำนวณค่าตามสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

$$\sum R = \text{ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ}$$

$$N = \text{จำนวนผู้เชี่ยวชาญ}$$

1. นำข้อมูลที่รวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence) ของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง และเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

2. ปรับปรุงแก้ไขแบบตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (depth interview) โดยใช้เครื่องมือวิจัยที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วนั้น จึงขออนุญาตจดบันทึกภาคสนาม (Fieldnote) บันทึกภาพ และบันทึกเสียง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงโดยพิจารณาจากความสามารถในการให้ข้อมูลที่ดี ลึกซึ้ง กว้างขวางเป็นพิเศษ เน้นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant interview)

4. ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญทางด้านฆ้องมอญเพื่อตรวจสอบคุณภาพไม้ตีฆ้องมอญ ได้แก่ 1. ร้อยตรี ดร.สุรินทร์ สงค์ทอง 2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สงบศึก ธรรมวิหาร 3. นายธีระศักดิ์ ชุ่มชูศาสตร์ 4. นายสืบศักดิ์ ดุริยประณีต 5. นายเฉลิม ทองละมุล 6. จ.ส.อ.บรรเลง ชิตท้วม

5. ผู้วิจัยคัดเลือกนักศึกษาเครื่องมืองอกฆ้องวงใหญ่ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อตรวจสอบคุณภาพไม้ตีฆ้องมอญ ได้แก่ 1. นางสาว

ณัฐยา บรรจงศิริ 2. นางสาวมัลลิกา ฤทธิเทพ 3. นายธนวัฒน์ คงเปี่ยม 4. นายพงศธร พลอยสีข้า
5. นางสาวรัชนิกร กลิ่นทอง 6. นายชาญชัย โควนิช

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยผู้วิจัยวิเคราะห์จากเอกสาร (Document Research) หนังสือเครื่องดนตรีไทย (ธนิศ อยู่โพธิ์, 2530) หนังสือคีตกรรมหลังความตาย (อานันท์ นาคคง, 2539) ครอบคลุมเกี่ยวกับบริบท (context) หรือสภาพแวดล้อม แล้วนำมาเขียนเป็นข้อความแบบบรรยาย (descriptive)

2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (inductive) ซึ่งได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์ จดบันทึกปรากฏการณ์ที่มองเห็นซึ่งผ่านการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า แล้วจึงนำมาเขียนเป็นข้อความแบบบรรยาย (descriptive)

ผลการศึกษา

ในการทำวิจัยเรื่องกระบวนการผลิตไม้ตีฆ้องมอญ กรณีศึกษาครูชลอ ใจชื่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการผลิตไม้ตีฆ้องมอญ กรณีศึกษาครูชลอ ใจชื่น โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างสมบูรณ์ เพื่อนำมาสร้างไม้ตีฆ้องมอญ ตามแนวทางครูชลอ ใจชื่น และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 อุปกรณ์ในการทำไม้ตีฆ้องมอญ ตามแนวทางครูชลอ ใจชื่น

ส่วนที่ 2 ขั้นตอนการทำไม้ตีฆ้องมอญ ตามแนวทางครูชลอ ใจชื่น

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตรวจสอบคุณภาพไม้ตีฆ้องมอญตามแนวทางครูชลอ ใจชื่น

ส่วนที่ 1 อุปกรณ์ในการทำไม้ตีฆ้องมอญ ตามแนวทางครูชลอ ใจชื่น

1. ท่อนไม้แก้ว 2. มีด 3. เลื่อย 4. ไม้บรรทัด 5. ตลับเมตร 6. เขาควย 7. ตาชั่งวัดน้ำหนัก 8. ไม้รองท่อนไม้ 9. หินรับมีด 10. ด้ายดิบ 11. ผ้าดิบ 12. แป้งเปียก

ส่วนที่ 2 ขั้นตอนการทำไม้ตีฆ้องมอญ ตามแนวทางครูชลอ ใจชื่น

ขั้นที่ 1 เลือกไม้ที่จะนำมาดำเนินการผ่าครึ่ง ต้องมีขนาดยาว 50 เซนติเมตร หรือมากกว่า ความกว้าง 15 เซนติเมตร หรือมากกว่า ควรหาไม้ที่มีลักษณะตรง และภายในต้องเป็นเนื้อที่ตัน หากต้องการความสวยงามแบบสว่าง ๆ ควรใช้ไม้เนื้อขาวที่เป็นไม้ประเภท ไม้เนื้อแข็ง หรือไม้ที่มีความเหนียว เช่น ไม้แก้ว ไม้ฝรั่ง เป็นต้น และหากต้องการความสวยงามแบบเข้ม ๆ ควรใช้ไม้เนื้อแดง ดำ หรือน้ำตาลที่เป็นไม้ประเภท ไม้เนื้อแข็ง หรือไม้ที่มีความเหนียว เช่น ไม้ชิงชัน ไม้สัก ไม้มะค่าแดง เป็นต้น

ขั้นที่ 2 นำปากกาสีเข้ม ๆ มาขีดตรงกึ่งกลางของท่อนไม้ที่ต้องการผ่า โดยเป็นการร่างเส้นไว้ให้เห็นชัดเจนเพื่อไม่ให้พลาด

ภาพที่ 2 การขีดเส้นเตรียมผ่าไม้
ที่มา: ผู้วิจัย

ขั้นที่ 3 หลังจากขีดร่างเส้นตามที่ต้องการเสร็จ นำเลื่อยมาเลื่อยท่อนไม้ที่เตรียมไว้ตามรอยปากกาที่ร่างเส้นไว้ โดยการเลื่อยท่อนไม้สิ่งที่สำคัญ คือ การเลื่อยให้ตรง และต้องคอยดูตลอดที่เลื่อยว่าการเลื่อยไม้นี้เบี้ยว หรือเปียงออกนอกทิศทางที่กำหนดไว้หรือไม่ อีกประการหนึ่งควรเลื่อยสลับหัวท้ายอยู่เสมอสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนในการเลื่อย หลังจากเลื่อยเสร็จ ก็จะได้ท่อนไม้ ออกมาเป็น 2 ท่อน

ขั้นที่ 4 นำท่อนไม้ที่ได้ 2 ท่อนนั้นมาตากให้ได้ศูนย์สี่เหลี่ยม ประมาณ 1 นิ้ว หรือ 1 นิ้วครึ่ง โดยใช้มีดที่เตรียมไว้เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ตากไม้ การตากไม้ ก็เช่นเดียวกับการเลื่อยไม้ ควรทำสลับหัวท้ายสม่ำเสมอ และต้องคอยดูความตรงเป็นสำคัญ

ภาพที่ 3 การตากไม้ของครูชลอใจชื้น
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 4 หลังจากตากไม้เสร็จ
ที่มา: ผู้วิจัย

หลังจากตากไม้เสร็จ ก็จะได้ท่อนไม้แแก้วที่ยาว และมีทรงเป็นสี่เหลี่ยม พร้อมทั้งจะนำไปเข้าโรงกลึง

ขั้นที่ 5 เมื่อตากไม้ได้ศูนย์เป็นทรงสี่เหลี่ยมแล้ว นำท่อนไม้ที่ได้ทั้ง 2 ท่อน ไปโรงกลึงไม้ ทำให้ได้ทรงตามแบบที่เตรียมไป โดยความยาวทั้งหมด 29.5 เซนติเมตร ส่วนหัวยาว 0.5 เซนติเมตร จากที่

พันผ้ามาถึงขอบลูกแก้วบนยาว 15 เซนติเมตร จากตัวลูกแก้วบนรวมที่จับ ถึงลูกแก้วล่าง ยาว 14 เซนติเมตร ความกว้างของที่จับขนาด 1 นิ้ว กับ ครึ่งหนึ่ง ความกว้างที่ตีขนาด 6 หุน (ตรงที่ผ้า) ส่วนหัวกว้าง 1 นิ้ว

ภาพที่ 5 หลังจากกลึงเสร็จแล้ว
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 6 ด้ายดิบจะต้องแยกปลายออกจากกัน
(การพันด้ายดิบขั้นเริ่มต้น)
ที่มา: ผู้วิจัย

ขั้นที่ 6 การพันด้ายดิบ และผ้าดิบ จากไม้ที่กลึงเสร็จตามแบบ โดยการนำด้ายดิบมา คลายปม และม้วนเข้ากับขวด หรือนำด้ายดิบที่คลายแล้วม้วนเข้าด้วยกันโดยไม่ให้เกิดการพันกัน จากนั้นนำไม้ตีที่กลึงรูปทรงตามแบบมาถือด้วยมือข้างหนึ่ง และมืออีกข้างหนึ่งถือด้ายดิบ โดยด้ายดิบ จะต้องแยกปลายออกจากกันให้เป็น 2 ปลาย

ให้ปลายหนึ่งอยู่ด้านบนชนกับส่วนบนของบริเวณที่ตี และอีกด้านหนึ่งให้อยู่ด้านล่างลงมา จากด้านบนเป็นแนวขนานกัน

จากนั้นเริ่มพันด้ายดิบให้เต็มบริเวณส่วนที่ตี โดยการพันนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำให้ด้าย ดึงอยู่ตลอดเวลาในการพัน โดยอาศัยเท้าในการช่วยพัน คือใช้เท้าเหยียบไว้ที่ด้าย และพันด้ายดิบเป็น จำนวน 3 รอบ นับจากการพันลงไปสุดบริเวณไม้ตี นับเป็น 1 รอบ ขึ้นไปสุดบริเวณไม้ตี นับเป็น 2 รอบ และลงมาจบที่บริเวณล่างสุด นับเป็น 3 รอบพอดี ในการพันนั้นจำเป็นต้องให้ด้ายเรียงชิดติดกัน สม่่าเสมออย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยถึงแม้ส่วนที่พันนั้นจะถูกปิดด้วยผ้าดิบก็ตาม เพราะการพันให้ เรียบร้อย ดึงและเรียงชิดติดกัน มีผลต่อคุณภาพเสียงเป็นอย่างมาก หากพันไม่เรียบร้อย ไม่ดึง ไม่เรียงชิดติดกัน จะทำให้การตีนั้น เกิดเสียงแฉะ ไม่มีความดังกังวาน และไม่สามารถที่จะควบคุมเสียง ได้อย่างเต็มที่ หลังจากพันครบ 3 รอบแล้ว การเก็บ หรือการจบขั้นตอนการพันตามแนวทางครูชลอ ใจขึ้น นั้นไม่ใช่ก้าวแต่อย่างใด แต่ใช้วิธีแบบโบราณ คือ การใช้มีด ส่วนที่เป็นปลายแหลมยึดด้ายดิบเข้าไป ซ่อนในด้ายดิบที่พันมาทั้งหมดโดยจะอยู่บริเวณล่างสุดของส่วนที่ตี เมื่อพันเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำไม้ ที่พันเสร็จมาคลึงโดยใช้ไม้ที่มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยม หรือทรงกลมก็ได้ จะเล็ก หรือจะใหญ่ก็ได้ เพื่อนำมาคลึงไม้ตีซึ่งมอญที่พันด้ายดิบเสร็จเรียบร้อย โดยจะคลึงกับพื้น หรือบนโต๊ะก็ได้

ภาพที่ 7 การเก็บ หรือการจบขั้นตอนการพัน
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 8 การพันผ้าดิบ
ที่มา: ผู้วิจัย

หลังจากพันผ้าเสร็จ นำมาคลึงเช่นเดียวกับขั้นตอนการคลึงด้ายดิบ

ขั้นที่ 7 การพันผ้าดิบ นำผ้าดิบมาตัดให้ได้ตามความยาวที่กำหนดไว้ คือ ด้านกว้างยาว 5 นิ้ว 6 หุน ด้านยาว 18 นิ้ว จากนั้นทาแป้งเปียกให้ทั่วผ้าดิบทั้งผืน ทาให้มีลักษณะหมาด ๆ แล้วจึงนำมาพัน โดยวิธีการพัน คือ ผ้าต้องตึงตลอดเวลา และต้องให้อยู่ในแนวเดิมตลอดอย่าเบี้ยวเด็ดขาด

ขั้นที่ 8 เก็บรายละเอียดทั้งหมด หลังจากทำไม้เสร็จ โดยการนำกระดาษทรายเบอร์ที่ละเอียดที่สุด หากผ่านการใช้งานมาแล้วยิ่งดี นำมาขัดบริเวณด้ามจับ หัวไม้ และลูกแก้ว หลังจากขัดด้วยกระดาษทรายเสร็จ นำไม้ที่เสร็จสมบูรณ์แล้วไปตากแดดประมาณ 10-15 นาที เพื่อรอให้แป้งเปียกแห้ง เมื่อแป้งเปียกแห้งก็นำไม้ตีฆ้องมอญ มาเช็ดด้วยผ้าสะอาด พร้อมนำไปใช้งานจริง

ภาพที่ 10 แสดงภาพไม้ตีฆ้องมอญที่เสร็จสมบูรณ์
ที่มา: ผู้วิจัย

ครูชลอ ใจชื่น ให้แนวคิดเกี่ยวกับการทำไม้ตีฆ้องมอญ ดังนี้

“...เอ็งจำไว้นะ ไม้ฆ้องมอญสมัยก่อนเขาไม่ทำกันแบบนี้หรอกนะ เขาได้ไม้มาเหลาให้กลมเป็นทรงกระบอก เหมือนตะบองตำรวจหนะ แล้วก็เอาผ้ามาพัน ๆๆ ให้มันนุ่มตามต้องการ แต่ใช้ได้ไม่นานก็หลุด พัง ข้าได้รู้ไม้ป่าตุ่มาคู เจอว่ามีด้ายพันก่อน แล้วถึงเอาผ้าพัน จากนั้นข้าเลยเริ่มทดลองมาเรื่อย ๆ สุดท้ายก็เป็นวิธีแบบนี้ที่ทำออกมาตลกแต่งรูปทรงให้สวยงามหน่อยก็เป็นอันเสร็จ ส่วนไม้จริง ๆ แล้วไม้อะไรก็ได้ให้มันทนทานก็เพียงพอ ไม่จำเป็นต้องระบุชัดเจนว่าไม้อะไรถึงจะดี จำไว้ว่า ไม้ตีควรเริ่มจากคนตี ไม่ใช่ไปซื้อเขาเอาอย่างเดียว หัดทำเองบ้าง จะได้เจอไม้ที่ถนัดมือกับคนตี...”

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตรวจสอบคุณภาพไม้ตีฆ้องมอญ กรณีศึกษาครูชโล ใจชื่น
จากการให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านฆ้องมอญ และนักศึกษาเครื่องมือนอกห้องวงใหญ่ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้ทำแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญทางด้านฆ้องมอญ และนักศึกษาเครื่องมือนอกห้องวงใหญ่ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่มีต่อไม้ตีฆ้องมอญ แบ่งความพึงพอใจออกเป็น 5 ระดับ

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพไม้ตีฆ้องมอญ ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 1 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญทางด้านฆ้องมอญที่มีต่อไม้ตีฆ้องมอญคุณภาพของไม้ตีฆ้องมอญ

ข้อ	รายการ	จำนวนผู้ตอบ / ระดับคะแนนความพึงพอใจ						คะแนนเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
		1	2	3	4	5	6		
1.	คุณภาพเสียง								
	1.1 ความดังของเสียง	5	4	5	5	5	4	4.66	มากที่สุด
	1.2 ความลึกของเสียง	5	4	5	5	5	5	4.83	มากที่สุด
	1.3 ความยาวของเสียง	4	4	5	5	5	5	4.66	มากที่สุด
	1.4 การควบคุมเสียง	4	5	5	5	5	5	4.83	มากที่สุด
	1.5 ความชัดของเสียง	4	5	5	5	5	5	4.83	มากที่สุด
2.	ลักษณะทางกายภาพ								
	2.1 กระสวยถูกต้องตามลักษณะนิยม	5	4	5	5	5	5	4.83	มากที่สุด
	2.2 ความสวยงาม	5	5	5	5	5	5	5.00	มากที่สุด
	2.3 ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของการทำงาน	4	5	5	5	4	4	4.50	มาก

ค่าคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้เชี่ยวชาญทางด้านฆ้องมอญ ในการตอบแบบประเมินความพึงพอใจต่อไม้ตีฆ้องมอญ จากตารางสรุปได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญทางด้านฆ้องมอญที่ได้ทดลองใช้ไม้ตีฆ้องมอญ มีระดับความพึงพอใจต่อไม้ตีฆ้องมอญในส่วนของคุณภาพเสียง เท่ากับ 4.83 แสดงว่าระดับความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญทางด้านฆ้องมอญอยู่ในระดับมากที่สุด และมีระดับความพึงพอใจต่อไม้ตีฆ้องมอญในส่วนของลักษณะทางกายภาพ เท่ากับ 4.83 แสดงว่าระดับความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญทางด้านฆ้องมอญอยู่ในระดับมากที่สุด

คำกล่าวจากบทสัมภาษณ์บางส่วนที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านฆ้องมอญต่อการประเมินคุณภาพไม้ตีฆ้องมอญ ดังนี้

1. ร้อยตรี ดร.สุรินทร์ สงค์ทอง ข้าราชการบำนาญ, อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

“...ไม่ได้ซ้อมมอญที่เคยตีมา ส่วนมากจะเป็นไม้เนื้อแข็ง รูปทรงทั่วไปตรง ๆ ทื่อ ๆ ไม่มีลวดลาย แต่คู่นี้มีความแปลกมือไปอยู่มาก มีน้ำหนักที่เบา ดีแล้ว สบายแรง รูปทรง ลีสัน ดูสะอาดตาดี เสียงก็นุ่มนวลไม่ต้องนวดมากแล้ว ใช้งานได้เลย...”

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สงบศึก ธรรมวิหาร ข้าราชการบำนาญ, อดีตอาจารย์พิเศษ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“...ไม่ซ้อมมอญที่น้ำท่า น้ำหนักค่อนข้างเบา แต่มีความเต่งดี กระทบมือง่าย ดีทีเดียวสบาย แต่หากตีวงครู่ที่เบาไปนิดหน่อย กระสวนพอดีมือ นุ่มดี แต่ก็ไม่นุ่มจนเกินไป เสียงออกมาช่วยคนตีได้มาก...”

3. นายธีระศักดิ์ ชุ่มชูศาสตร์ อดีตอาจารย์พิเศษสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

“...เออ.. นี่แหละ ไม่แบบนี้ดีง่าย ถนัดมือ แต่เอ็งต้องคล่องมือหน่อยนะเพราะ ไม่น้ำหนักแบบนี้ ความนุ่มแบบนี้ มือต้องคล่องไม่จับบังคับไม้ไม่อยู่ แต่ถ้าเอามาตีเดี๋ยวนะ สบายมือเลย...”

4. นายสืบศักดิ์ ดุริยประณีต ข้าราชการบำนาญ, อาจารย์พิเศษคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“...มันเบาไปหน่อยนะ สมัยก่อนครุหมัดดี ก็ไม่สัก ไม่ประคอง ไม่เคยเห็นใครจะเอาไม้แก้วมาทำ แต่มันก็ไม่ได้แย่ เพราะไม้แก้วมันเหนียว มีสปริง ดี กระทบมือได้ง่ายหน่อย...”

5. นายเฉลิม ทองละมุล ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย อดีตนักดนตรีไทยวงประชันบ้านดุริยประณีต

“...ฉันว่านะ มันเหมาะกับฉัน (หัวเราะ) คนตัวเล็ก ๆ ดีไม้แก้วนี้ น้ำจะเหมาะดี ไม่กินแรง แต่ต้องพันให้เรียบร้อยกว่านี้อีกหน่อย เก็บรายละเอียดพวกเศษด้ายที่หลุดออกมา มันถึงจะดีเยี่ยม...”

6. จ.ส.อ.บรรเลง ชิตท้วม ข้าราชการบำนาญกองดุริยางค์ทหารบก

“...พ่อว่าต้องให้หนักกว่านี้อีกหน่อย แบบนี้มันเบาไปนิดนึง แต่ถ้าบรรเลงพวกเพลงเดี่ยว เพลงเร็ว ๆ มันก็จะสบายมือดี ส่วนตัวพ่อชอบที่หนักกว่านี้อีกนิดนึง...”

ตารางที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาเครื่องมือนอกห้องวงใหญ่ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่มีต่อไม้ตีฆ้องมอญ คุณภาพของไม้ตีฆ้องมอญ

ข้อ	รายการ	จำนวนผู้ตอบ / ระดับคะแนน ความพึงพอใจ						คะแนนเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
		1	2	3	4	5	6		
1.	คุณภาพเสียง								
	1.1 ความดังของเสียง	5	4	4	4	4	4	4.16	มาก
	1.2 ความลึกของเสียง	4	4	3	4	4	4	3.83	มาก
	1.3 ความยาวของเสียง	4	3	5	4	4	4	3.33	ปานกลาง
	1.4 การควบคุมเสียง	5	4	4	4	4	5	4.33	มาก
	1.5 ความชัดของเสียง	5	4	3	4	5	4	4.16	มาก
2.	ลักษณะทางกายภาพ								
	2.1 กระสวยถูกต้องตามลักษณะนิยม	4	4	4	5	5	5	4.50	มาก
	2.2 ความสวยงาม	4	5	4	5	5	5	4.66	มากที่สุด
	2.3 ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของการทำงาน	4	4	4	4	5	5	4.33	มาก

ค่าคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักศึกษาเครื่องมือนอกห้องวงใหญ่ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ในการตอบแบบประเมินความพึงพอใจต่อไม้ตีฆ้องมอญจากตารางสรุปได้ว่า นักศึกษาเครื่องมือนอกห้องวงใหญ่ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่ได้ทดลองใช้ไม้ตีฆ้องมอญ มีระดับความพึงพอใจต่อไม้ตีฆ้องมอญในส่วนของคุณภาพเสียง เท่ากับ 4.16 แสดงว่าระดับความพึงพอใจของนักศึกษาเครื่องมือนอกห้องวงใหญ่ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อยู่ในระดับมาก และมีระดับความพึงพอใจต่อไม้ตีฆ้องมอญในส่วนของลักษณะทางกายภาพ เท่ากับ 4.50 แสดงว่าระดับความพึงพอใจของนักศึกษาเครื่องมือนอกห้องวงใหญ่ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อยู่ในระดับมาก

คำกล่าวจากบทสัมภาษณ์บางส่วนที่ได้รับจากนักศึกษาเครื่องมือนอกห้องวงใหญ่ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ต่อการประเมินคุณภาพไม้ตีฆ้องมอญ ดังนี้

1. นางสาวณัฐยา บรรจงศิริ นักศึกษาชั้นปีที่ 4

“...หนูชอบนะครู ไม่นหนักเกินไป ดึง่าย เสียงไม่แข็งกระด้างด้วย...”

2. นางสาวมัลลิกา ฤทธิเทพ นักศึกษาชั้นปีที่ 4
“...หนูว่าเบาไปนิดนึง แต่หนูชอบเสียงเพราะมันไม่แข็งไป...”
3. นายธนวัฒน์ คงเปี่ยม นักศึกษาชั้นปีที่ 3
“...ผมว่า เบาไปครับ แต่ดีง่ายดี ประคบมือ กดห้ามเสียงง่ายเลยครับ...”
4. นายพงศธร พลอยสีขำ นักศึกษาชั้นปีที่ 3
“...ผมชอบครับ ไม่หนักดี เสียงก็นุ่มนวล บังคับมือง่ายดีครับ...”
5. นางสาวรัชนิกร กลิ่นทอง นักศึกษาชั้นปีที่ 4
“...หนูว่าดีกว่าไม้ที่หนูเคยตีมาเยอะมาก มันเบา นุ่ม และเข้ามือมาก ๆ...”
6. นายชาญชัย โควนิช นักศึกษาชั้นปีที่ 3
“...ผมว่าน้ำหนักกำลังดี เนื้อไม้สวย ลายดี ฝ้านุ่ม หายากครับแบบนี้ ส่วนมากผมไปตามงานก็จะไม่สวย แข็ง และหนักครับ...”

สรุปผลการวิจัย

อุปกรณ์ในการทำไม้ตีฆ้องมอญ กรณีศึกษาครูชลอ ใจชื่น มีด้วยกันทั้งหมด 12 ชิ้น ส่วนสำคัญที่สุด แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. ส่วนของลักษณะทางกายภาพ คือ ท่อนไม้ที่นำมาเป็นไม้ตี

2. ส่วนของลักษณะทางคุณภาพเสียง คือ แป้งเปียก ด้ายดิบ และผ้าดิบ

ขั้นตอนการทำไม้ตีฆ้องมอญ กรณีศึกษาครูชลอ ใจชื่น มีทั้งหมด 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมท่อนไม้	5. การกลึงรูปทรงไม้
2. การเตรียมผ้าท่อนไม้	6. การพันด้ายดิบ
3. การผ้าท่อนไม้	7. การพันผ้าดิบ
4. การตากท่อนไม้ที่ผ้าแล้วให้ได้ศูนย์สี่เหลี่ยม	8. การเก็บรายละเอียดให้สมบูรณ์

ขั้นตอนสำคัญในส่วนของคุณลักษณะทางกายภาพ คือ การเตรียมท่อนไม้ ส่วนขั้นตอนสำคัญทางด้านคุณภาพเสียงนั้นอยู่ที่การพันด้ายดิบ และการพันผ้าดิบ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตรวจสอบคุณภาพคู่มือการทำไม้ตีฆ้องมอญ กรณีศึกษาครูชลอ ใจชื่น แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. ผู้เชี่ยวชาญทางด้านฆ้องมอญที่ได้ทดลองใช้ไม้ตีฆ้องมอญ มีระดับความพึงพอใจต่อไม้ตีฆ้องมอญในส่วนของคุณภาพเสียง เท่ากับ 4.83 แสดงว่าระดับความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านฆ้องมอญอยู่ในระดับมากที่สุด และมีระดับความพึงพอใจต่อไม้ตีฆ้องมอญในส่วนของคุณลักษณะทางกายภาพ เท่ากับ 4.83 แสดงว่าระดับความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญทางด้านฆ้องมอญอยู่ในระดับมากที่สุด 2. นักศึกษาเครื่องมืองอก้องวงใหญ่ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่ได้ทดลองใช้ไม้ตีฆ้องมอญ มีระดับความพึงพอใจต่อไม้ตีฆ้องมอญในส่วนของคุณภาพเสียง เท่ากับ 4.16 แสดงว่าระดับความพึงพอใจของนักศึกษาเครื่องมืองอก้องวงใหญ่ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อยู่ในระดับมาก และมีระดับความพึงพอใจต่อไม้ตีฆ้องมอญในส่วนของคุณลักษณะทางกายภาพ เท่ากับ 4.50 แสดงว่าระดับความพึงพอใจของนักศึกษาเครื่องมืองอก้องวงใหญ่ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

ความยาวทั้งหมด 29.5 เซนติเมตร ส่วนหัวยาว 0.5 เซนติเมตร จากที่พื้นผ้ามาถึงขอบลูกแก้วบนยาว 15 เซนติเมตรจากตัวลูกแก้วบนรวมที่จับ ถึงลูกแก้วล่าง ยาว 14 เซนติเมตร ความกว้างของที่จับขนาด 1 นิ้ว กับ ครึ่งหุน ความกว้างที่ตีขนาด 6 หุน (ตรงที่ผ้า) ส่วนหัวกว้าง 1 นิ้ว การพันผ้าดิบนำผ้าดิบมาตัดให้ได้ตามความยาวที่กำหนดไว้ คือ ด้านกว้างยาว 5 นิ้ว 6 หุน ด้านยาว 18 นิ้ว จากนั้นทาแป้งเปียกให้ทั่วผ้าดิบทั้งผืน ทำให้มีลักษณะหมาด ๆ แล้วจึงนำมาพัน โดยวิธีการพัน คือ ผ้าต้องดึงตลอดเวลา และต้องให้อยู่ในแนวเดิมตลอดอย่าเปี้ยวเด็ดขาด หลังจากพันผ้าเสร็จ นำมาคลึงเช่นเดียวกับขั้นตอนการคลึงด้ายดิบ สอดคล้องกับ อีระศักดิ์ ชุ่มชูศาสตร์ ที่กล่าวไว้ว่า “ลักษณะของไม้ฆ้องมอญควรเป็นลักษณะทรงกระบอก คล้ายกับกระบอกของตำรวจ แต่ต้องไม่สั้นเกินไป ไม่ยาวเกินไป ส่วนน้ำหนักควรพอดีมือ เพราะเวลาบรรเลงเพลงที่มีอัตราจังหวะเร็วจะควบคุมไม้ตีไม่อยู่อีกทั้งฆ้องมอญเป็นลักษณะแนวตั้ง จึงทำให้การบรรเลงยากกว่าปกติ เพราะผิดธรรมชาติการเคลื่อนไหวร่างกายของมนุษย์ ส่วนตรงที่พื้นผ้าต้องใช้ผ้าดิบเท่านั้น ไม้นั้นจะได้ไม่ลื่นตีผิดลูก”

ครูชลอ ใจชื่นมีความสามารถในการทำไม้ตีเครื่องดนตรีไทยทุกชนิด อาทิเช่น ไม้ระนาดเอก (ไม้รวม) ไม้ตีฆ้องวงใหญ่ (ไม้หนัง) ไม้ตีฆ้องมอญ และไม้ตีดกลองแขก เป็นต้น จนเป็นที่ยอมรับในวงการนักดนตรีไทย แต่ครูท่านไม่เคยไปเรียนวิชาการทำไม้ตีจากที่ใด ครูท่านทำเป็นเพราะครูพักลักจำ จากการที่ได้แก้มือตีชนิดต่าง ๆ และทดลองทำตามขั้นตอนที่ครูท่านเข้าใจ สอดคล้องกับ ธเนศ ชิตท้วม (2552) การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือกรรมวิธีการสร้างไม้ตีดกลองแขกตามแนวคิดของอาจารย์ชลอ ใจชื่น ดังนี้ “ในการเรียนวิธีการสร้างไม้ตีดของท่านนั้น ท่านมิได้รับการถ่ายทอดมาจากอาจารย์ผู้ใด แต่การที่ท่านเป็นคนช่างสังเกตและมีพรสวรรค์อยู่แล้ว ร่วมกับการอาศัยจินตนาการ จึงสามารถสร้างไม้ตีดกลองแขกที่มีคุณภาพดีเยี่ยมและเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการและวงวิชาชีพนครไทยอย่างกว้างขวาง ท่านมีผลงานการสร้างอุปกรณ์ทางดนตรีที่ใช้วัสดุอันเกี่ยวข้องกับไม้หลายชนิด เช่น ไม้ระนาดเอก ไม้ฆ้องไทย และไม้ตีดกลองแขกที่เป็นที่ยอมรับของนักบรรเลงเครื่องหนังที่สามารถหลายท่าน”

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษากระบวนการผลิตไม้ฆ้องมอญ ตามแนวทางครูชลอ ใจชื่น นั้นส่งผลประโยชน์ทางด้านข้อมูลเชิงลึกด้านการอนุรักษ์มรดกของชาติทางการช่างเฉพาะทาง (ดนตรีไทย) เนื่องจากในปัจจุบันกระบวนการผลิตของช่างดนตรีไทยจะเป็นการฝึกฝน ถ่ายทอด ด้วยวิธีการมุขปาฐะทั้งสิ้น
2. กระบวนการผลิตไม้ฆ้องมอญ ตามแนวทางครูชลอ ใจชื่น เป็นผลประโยชน์ต่อทางการศึกษาในระดับ ปวช. ปวส. และอุดมศึกษา ที่มีหลักสูตรทางการช่าง หรือทางด้านดนตรีไทย เพราะสามารถจัดทำองค์ความรู้เพื่อพัฒนาต่อไปได้อีกในแวดวงวิชาการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. วิจัยครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาข้อมูลด้านกระบวนการผลิตไม้ตีฆ้องมอญ ตามแนวทางครูชโล ใจชื่น เท่านั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า หากได้ศึกษาในบุคคลข้อมูลอื่น หรือเครื่องมือชิ้นอื่น และจัดกระทำรวบรวมเป็นองค์ความรู้ทางการช่างดนตรีไทย เพื่อบรรจุไปในหลักสูตรวิชาชีพ อาจส่งผลประโยชน์เป็นอย่างยิ่งต่อวงการการศึกษาประเทศไทย

รายการอ้างอิง

- ธนิต อยู่โพธิ์. (2530). *หนังสือเครื่องดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เกษมศ.
- ธเนศ ชิตท้วม. (2552). *การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือกรรมวิธีการสร้างไม้ตีดกลองแขกตามแนวคิดของ อาจารย์ชโล ใจชื่น*. ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อานันท์ นาคคง. (2539). *หนังสือระลึกในงานไหว้ครูดนตรีไทย ประจำปีการศึกษา 2539 คีตกรรมหลังความตาย*. ภาควิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. โรงพิมพ์ห้องภาพสุวรรณ.
- _____. (2537). *ยังไม่สิ้นเสียงกลอง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.